

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՍՊՈՐՏԻ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Աշտարակի ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԹԻՎ 5 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա Ինտեգրված դասերը որպես ուումնական գործընթացի
արդյունավետության բարձրացման միջոց

ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ ՎԵՐԳՈՒՇ ԹՈՐՈՍՅԱՆ
ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐԻՆԵ ՎԱՀԱՆՅԱՆ

ԱՇՏԱՐԱԿ 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ-----	3
Ինտեգրում: Ինտեգրումը կրթական գործընթացում-----	5
Ինտեգրման դասերը որպես ուումնական գործընթացի արդյունավետության բարձրացման միջոց-----	7
ԴԱՍԻ ՊԼԱՆ-----	12
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ-----	15
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ-----	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխարհը փոխվում է արագընթաց տեմպերով և անկանխատեսելիորեն: Տեղեկատվությունն ու գիտելիքները ձևավորում են մեր աշխարհայացքը: Այն ինչ մի ժամանակ թվում էր հավերժական ու անփոփոխ, այսօր միայն հարաբերական է կամ նույնիսկ ամբողջությամբ՝ սխալ: Կրթության ոլորտի աշխատողները ամենուրեք գիտակցում են, որ դասավանդման և ուսուցման հնացված ձևերը այլևս անկարող են ստեղծել ուն գարգացնել գիտելիքներ ու հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են քաղաքացուն գիտելիքների տնտեսության մեջ բարեկեցիկ կյանքով ապրելու համար: Հասարակության զարգացման ներկա փուլում կարևոր խնդիր է համակողմանիորեն զարգացած, բարոյական բարձր հատկանիշներով օժտված անհատի ձևավորումը: Այդպիսի անհատի ձևավորման, կրթության և դաստիարակության ուղղությամբ ծավալվող աշխատանքների գործում մեծ է նաև ինտեգրված դասերի դերը, որը վճռորոշ նշանակություն ունի աշակերտների մտավոր զարգացման և ճիշտ դաստիարակության համար: Ինտեգրման սկզբունքը ենթադրում է ուսուցման գործընթացի բոլոր բաղադրիչների համակարգի բոլոր տարրերի փոխկապակցում և համակարգերի միջև կապ: Այն կիրառվում է որպես աշխատանքային, դասավանդման և ուսուցման նոր մոտեցում, ռազմավարություն: Ինտեգրված դասերը միավորում են տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ:

Աշխատանքի նպատակը: Ժամանակակից մանկավարժագիտության մեջ ինտեգրումը սովորողի կողմից կոնկրետ որևէ երևույթի կամ բնագավառի ամբողջական ընկալման ձևավորումն է, որն իրականացվում է մասերը մի ամբողջի մեջ միավորելու և շրջապատի ու բնության երևույթների վերաբերյալ համապարփակ ու ամբողջական պատկերացում ձևավորելու ճանապարհով:

Աշխատանքի խնդիրները: Ինտեգրված ուսուցումը խնդիր է դնում բարձրացնել սովորողների ակտիվությունը, ուսուցման գործընթացն դարձնել ավելի ակտիվ ու հետաքրքիր՝ նպաստելով խմբերով աշխատելուն: Վերջինիս հիմնական և առաջադիրն խնդիրներն են ուսման գործընթացում պահպանել հետևյալ հիմնական սկզբունքները՝ զուգահեռաբար տեղի ունեցող շփումներ, անձնական պատասխանատվություն, կառուցողական փոխկախիվածություն, հավասարաչափ մասնակցություն:

Ինտեգրում: Ինտեգրումը կրթական գործընթացում

Աշխարհում տեղի ունեցող փոփոխությունները պահանջում են նոր մտածելակերպ, ընկալում, համագործակցային կարողություններ, նոր հմտություններ: Այս պայմաններում կարևոր է կրթության և հանրակրթության դերի վերախմաստավորումը: Կրթական փոփոխությունների, զարգացման ուղղություններն ու մոտեցումները պահանջում են մանկավարժական գործընթացի կազմակերպման նոր ձևեր և մեթոդներ, դասավանդման և ուսուցման այլընտրանքային նոր մոտեցումներ: Այսօրվա դպրոցում ուսուցումը կազմակերպվում է առանձին առարկաներից ծրագրային գիտելիքների հաղորդման եղանակով, ինչը առանձին առարկաներից ստրվող գիտելիքների ամբողջություն չէ, հետևաբար աշխարհի մասին տալիս է մասնատված, ոչ ամբողջական պատկերացում: Համաշխարհային մանկավարժական միտքը վկայում է, որ ուսուցման այս ձևը արդյունավետ չէ, և իբրև խնդրի լուծման ելք՝ առաջադրում է ինտեգրված ուսուցումը, որը միասնական մոտեցում է ցուցաբերում երևույթի ընկալմանը, գիտակցմանն ու յուրացմանը: Ինտեգրված ուսուցման ծրագրերը կազմվում են այնպես, որ մի առարկայից գիտելիքները հիմնվում են մեկ այլ կամ մի քանի այլ առարկաներից վերցրած գիտելիքների վրա: Սակայն ինտեգրումը տարբեր առարկաներից գիտելիքների տարանջատված միավորում չէ, այլ սերտորեն փոխկապակցված ամբողջություն (2, 59): Ժամանակակից մանկավարժական գրականության մեջ տարբերակվում են միավորված (ինտեգրված) ծրագրերի հետևյալ տեսակները.

- միջառարկայական
- բազմառարկայական),
- անդրառարկայական

Ինտեգրված դասը դասի հատուկ տեսակ է, որն իր մեջ ներառում, միավորում է մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը: Այսպիսի դասի ընթացքում միջտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ և օգնող՝ նպաստելով նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը: Ինտեգրված դասերը կարող են միավորել ինչպես տարբեր առարկաներն իրենց ամբողջ ծավալով, այնպես էլ առանձին առարկաների բաղադրիչներն ու մեթոդներ: Օրինակ՝ կարելի է ինտեգրել առարկաների

բովանդակությունը՝ պահպանելով առաջատար առարկայի ուսուցման մեթոդները, ինչպես նաև կարելի է ինտեգրել տարբեր առարկաների ուսուցման մեթոդիկաները՝ պահպանելով մեկ առարկայի բովանդակությունը: Սակայն ինտեգրված դասեր ուսուցիչներն այդքան էլ հաճախ չեն կիրառում: Դրանք հիմնականում կիրառվում են հետևյալ դեպքերում.

1. երբ հայտնաբերվում են միևնույն նյութի կրկնությունը տարբեր ուսումնական առարկաներում և դասագրքերում,

2. թեմայի ուսումնասիրության ժամանակի խնայողության դեպքում՝ ցանկանալով օգտվել մեկից ավելի առարկաների պատրաստի բովանդակությունից, 3. այնպիսի ընդհանրացված հասկացությունների (շարժում, ժամանակ, զարգացում, մեծություն և այլն), օրենքների, սկզբունքների ուսումնասիրության ժամանակ, որոնք ներառում են մարդկային կյանքի և գործունեության ամենատարբեր ասպեկտներ,

4. երբ ուսումնասիրվող նյութը դուրս է գալիս ուսուցանվող առարկայի ծրագրի շրջանակներից,

5. առարկայի դասավանդման ժամանակ պրոբլեմադիր և զարգացնող ուսուցում իրականացնելու ժամանակ

Իհարկե, կան նաև ինտեգրված դասերի կիրառման այլ դրդապատճառներ: Մինչ ինտեգրված դաս անցկացնելը ուսուցիչը նախ դիմում է իր այն կոլեգային, ում դասավանդած առարկան պետք է ինտեգրվի իր առարկայի հետ: Երկու ուսուցիչներ պարզում և որոշում են իրենց առարկաների համատեղ հետաքրքրությունը: Ինտեգրված դասի ամենախոցելի տեղը ուսուցիչների փոխգործունեության ճիշտ կազմակերպումն է. Նրանցից յուրաքանչյուրի գործողությունների հաջորդականության ու ընթացքի արդյունավետ ապահովումը: Ընդ որում՝ նրանց փոխհարաբերությունները կարող են տարբեր լինել. յուրաքանչյուրն ունի հավասարմասնակցության իրավունք կամ նրանցից մեկը հանդես է գալիս որպես առաջատար, իսկ մյուսը՝ խորհրդատու, կամ ամբողջ դասը կարող է վարել ուսուցիչներից մեկը, իսկ մյուսները պարզապես խաղան ակտիվ հյուրի դեր:

Ինտեգրման դասերը որպես ուսումնական գործընթացի արդյունավետության բարձրացման միջոց

Ինտեգրված դասերը ժամանակակից ուսուցման մեթոդների նորույթներից մեկն են: Այս տիպի դասերը կարելի է անցկացնել տարբեր առարկաներից: Ինտեգրված դասերը միավորում են տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ: Կրթական համակարգում շարունակաբար կատարվող բարեփոխումները պահանջում են նոր մեթոդալոգիական մոտեցում կազմակերպչական և բովանդակային նշանակության խնդիրների լուծման ժամանակ, որը կնպաստի կրթության որակի բարձրացմանը: Տարբեր է նաև ինտեգրված դասերի տևողությունը: Բայց առավելաբար օգտագործում են երկու կամ երեք դասաժամ՝ միավորված մեկ դասի մեջ: Ցանկացած ինտեգրված դաս նպատակ ունի դուրս գալու մեկ առարկայի նեղ շրջանակներից: Այսպիսի դասի կազմակերպմամբ կարելի է հաղթահարել խնդրի մակերեսային և ձևական ուսումնասիրությունը, ընդլայնել ինֆորմացիան, փոփոխել ուսումնասիրության շրջանակները, խորացնել հասկացողությունը, հստակեցնել հասկացություններն ու օրենքները, ընդհանրացնել թեման, միավորել սովորողների փորձն ու դրա ըմբռնման տեսական մասը, համակարգել ուսումնասիրված նյութը:

Դասի ընթացքում կարելի է ինտեգրել մանկավարժական գործընթացի ցանկացած բաղադրիչ՝ նպատակ, բովանդակություն, ուսուցման մեթոդ և միջոց: Օրինակ՝ երբ վերցնում են բովանդակությունը, ապա ինտեգրման համար առանձնանցվում է բովանդակության ցանկացած բաղադրիչ՝ հասկացություն, օրենք, սահմանում, փաստ և այլն: Կարելի է ինտեգրել նաև բովանդակային այնպիսի բաղադրիչներ, ինչպիսիք են մտավոր և գործնական կարողություններն ու հմտությունները: Տարբեր առարկաներից վերցրած այս բաղադրիչները, որոնք միավորվում են մեկ դասի մեջ, կազմում են մեկ համակարգ, որի շուրջ հավաքվում և միևնույն համակարգ է դառնում ուսումնական նյութը: Համակարգ ձևավորելը դառնում է դասի կազմակերպման կարևորագույն մասը, քանի որ հիմք է հանդիսանում հետագայում մշակվող դասավանդման մեթոդիկայի և նրա կառուցման տեխնոլոգիայի համար: Որպեսզի ինտեգրվեն, այսինքն՝ ճիշտ ձևով միավորվեն ուսումնական գործընթացի բաղադրիչները, պետք է կատարվեն այնպիսի

գործողություններ, որոնք ի սկզբանե ունեն ստեղծագործական բնույթ: Այս նախապատրաստական գործունեության ընթացքում ուսուցիչը որոշում է.

1. Ինտեգրված դասի անցկացման իր դրդապատճառներն ու նպատակը,

2. Համակարգ ձևավորող բաղադրիչների մեջ առաջատարի և երկրորդականի առանձնացումը,

3. Ինտեգրման ձևը,

4. միավորվող նյութերի միջև կապերի

բնույթը, 5. նյութի հաջորդականության

կառուցվածքը,

6. նյութի ներկայացման միջոցները,

7. դերերի բաշխումը ինտեգրվող առարկաների ուսուցիչների միջև,

8. տվյալ դասին սովորողների ուսուցման վերահսկման ձևերն ու տեսակները:

Պարզ և հստակ ձևակերպելով դասի նպատակը՝ ուսուցիչը հավաքում է մեկ դասում միավորվող ուսումնական նյութը, այսինքն՝ որոշում է ինտեգրման բաղադրիչները: Դա արվում է համագործակցող ուսուցչի հետ: Այս փուլում հավաքվում են միայն ուսումնական թեմաներն ու դրանց առանձին մասերը, որոնք պետք է կազմեն ինտեգրման բովանդակային հիմքը: Այստեղ դրսևորվում է նաև ինտեգրմանը մասնակցող ուսուցիչների փոխհամաձայնությունը: Ապա երկու ուսուցիչ սկսում են վերլուծել ընտրված նյութը և բաժանում են այն երկու մասի՝ հիմնական և օժանդակ: Հիմնական նյութը դառնում է դասի՝ համակարգ ձևավորող բաղադրիչը: Որպես համակարգ ձևավորող բաղադրիչ՝ կարող է հանդես գալ ինտեգրվող բովանդակության միայն այն հատվածը, որը որոշվում է առաջադրանքի նպատակով: Որպես այդպիսի բաղադրիչներ՝ կարող են լինել առանձին հասկացություններ, օրենքներ, մտքեր, ուսուցման մեթոդներ և միջոցներ: Համակարգ ձևավորող բաղադրիչի առանձնացումը կարևորվում է նրանով, որ հենց դրանով է որոշվում ինտեգրվող նյութը, որպեսզի այն մատուցվի ամբողջովին, որպեսզի պարզ բացատրվեն կամ պարզ վենդրա ի հայտ գալու պատճառները: Այսպիսով, ելնելով ինտեգրված դասի տեսակից և ինտեգրվող առարկաների դասերի տիպերից, ուսուցիչները համատեղ կազմում են իրենց դասի նպատակները՝ զուգակցելով ընդհանուրը մասնավորի հետ, շաղկապելով ինտեգրվող նյութի բովանդակությունները տարբեր առարկաների տեսանկյուններից: Կախված

նրանից, թե ինչ ձևով է տեղի ունենում ինտեգրումը: Պլանի մեջ հստակորեն ներկայացվում է քայլերի հաջորդականությունը, պարզորոշ ընդգծվում են առաջատար և օժանդակ առարկաները: Ինտեգրված դասն արդյունավետ անցկացնելու նախապայմաններից ամենակարևորը դասի ճիշտ պլանավորումն է, որի մեջ, ըստ չափորոշչի եռամսկարդակ պահանջների, պետք է ներառվի նաև գնահատման համակարգը:

Ահա թե ինչու առարկայական ծրագրերը կազմելիս և նրանցում հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների համապատասխան մասնագիտությունների ուսուցիչների կողմից կատարված փոփոխությունների ժամանակ հաշվի են առնվում տարբեր առարկաների ներքին ընդհանուր ու տրամաբանական կապերը: Այսպիսով, կրթական ծրագրերի բովանդակությունը կազմող տարբեր առարկաների իմաստն այն է, որ այդ բովանդակությունն արտացոլում է ամբողջական իրականությունն իր տարբեր կողմերով՝ փոխկապակցված ձևերով, իսկ միջառարկայական կապերը լայն հնարավորություն են ստեղծում ուսուցման նկատմամբ դրսևորելու համընդհանուր մոտեցում՝ սովորողների համար հիմք հանդիսանալով իրականության նկատմամբ միասնական հայացքների ձևավորմանը:

Մայրենիի միասնացված յուրաքանչյուր դասի ընթացքում ուսուցիչը պիտի ապահովի գիտելիքի ինտեգրման բազմաթիվ դրվագներ: Այդ ինտեգրումը կարող է հանդես գալ ինչպես ներառարկայական, այնպես էլ միջառարկայական կապերի դրսևորմամբ: Վերջինիս ապահովումը լայն հնարավորություն է բացում աշակերտի անձի համակողմանի ու ներդաշնակ զարգացման համար, քանի որ ժամանակակից պատկերացմամբ դպրոցը երեխային ոչ միայն պետք է սովորեցնի մտածել և գրագետ խոսել, այլև իմացածը կյանքում կիրառել: Մայրենիի միասնացված դասընթացի միջոցով խնդիր է դրվում ապահովելու հայոց լեզվի ուսուցման՝ առարկայական չափորոշչով սահմանված նպատակներից մեկը, այն է՝ «սովորողի մեջ ժամանակակից գրական հայերենի նորմային համապատասխան խոսք կառուցելու մշակումը, իր խոսքը վերահսկելու, բարբառային, ժարգոնային արտահայտություններից մաքրելու, մայրենի լեզվով ամենատարբեր բնույթի տեքստեր և գրականություն կարդալու և ինքնուրույն հասկանալու կարողությունների զարգացումը»:

Միջառարկայական կապերի ինտեգրումը մայրենի լեզվի ուսուցչին հնարավորություն է ընձեռում լրացնել աշակերտների գիտելիքների պակասը՝ պատմությունից, հայրենի բնությունից, երաժշտությունից ու նկարչությունից: Ուսուցման այս ռազմավարությունը նպաստում է աշակերտների բազմաբնույթ մտածողության զարգացմանը: Նրանց առջև լայն հնարավորություն է ստեղծվում առարկաների միջև առկա կապերի ցուցադրմամբ հաղորդակցվել գիտության ու կյանքի տարբեր բնագավառների զանազան երևույթներին, պատճառահետևանքային կապերին և օրինաչափություններին: Այդ ճանապարհով նրանք աստիճանաբար վարժվում են ինքնուրույն աշխատանքի, որը կարևոր ուղենիշ է դառնալու՝ նրանց հետագա ամբողջ կյանքի ընթացքում շարունակական կրթության խոչընդոտները հաղթահարելու, ինքնուրույն ուսուցման, կատարելագործման ու բազմակողմանի զարգացման առումով: Քիչ չէ այն ուսուցիչների թիվը, ովքեր գերադասում են աշխատել միայն ավանդական մեթոդներով: Նրանք դժվարությամբ են ընդունում բարեփոխումներով պայմանավորված նորը:

Ինտեգրացված դասերը հզոր խթան են հանդիսանում սովորողի հոգեկան զործունեության մեջ: Սովորողները սկսում են վերլուծել, համեմատել, որոնել երկու օբյեկտների ու երևույթների միջև կապը: Այն հոգնածությունը, ձանձրույթը, որը սովորողների մոտ նկատվում է միանման դասից, վերանում է, այս դեպքում դասը առաջացնում է հետաքրքրություն և աշխուժություն:

Ինտեգրված դասերը հաճախ ուղեկցվում են բացահայտումներով ու հայտնագործություններով, առաջ է գալիս ստեղծականությունը, հետազոտական նաննախագծային աշխատանքը: Բացի վերը նշվածից, այս տեսակ դասերը ստեղծագործ ուսուցչին հնարավորություն են տալիս հասնել նոր մակարդակի, բացահայտել իր համար տեղեկություններ, մտնել նոր փուլ, իսկ սովորողին՝ զարգացնել ստեղծագործական մտածողությունը, ինքնակրթվելու հնարավորություն ստեղծել

Ինտեգրված դասի պլան

Ինտեգրման տեսակը՝	Միջառարկայական
Առարկան՝	Հայ գրականություն
Դասարանը՝	10-րդ
Ամիս, ամսաթիվ՝	05.11. 2012թ.
Տևողությունը՝	90 րոպե
Թեման՝	Ծանոթություն միջնադարի մեծ շրջադարձն ազդարարող բանաստեղծ Գրիգոր Նարեկացուն
Մյուս առարկաները՝	ա) Հայոց պատմություն, ուս.՝ Մ. Սարոյան բ) Հայոց եկեղեցու պատմություն, ուս.՝ Ա.Աբրահամյան

1. Ակադեմիական նպատակը.

- Դարի անցքերի, սովորույթների, բարքերի, արհեստների, աշխատանքի, հողագործության, տարբեր պաշտոնների, հոգևոր կյանքի, կենցաղի, տարազի, հիվանդությունների, մարդու մարմնի, ապագայի, առօրյայի պատկերի ընկալում:

- Գործով անմահանալու գաղափարը:

2. Միջոցները.

- Առաջադրանքը համառոտ շարադրված ներկայացնել թերթիկի վրա:

- Դասագիրք, բնագիր, մոմեր, քարտեզ, քարեր, գունավոր թղթեր, մկրատ...

3. Դասասենյակի դասավորությունը.

- Տաղերի տողերով կազմել 5 հոգանոց տարասեռ խմբեր:

- Ընթերցող – յուրաքանչյուր խմբից մեկը կարդում է հանձնարարված նյութը:

Նախքան կոնկրետ աշխատանքին անցնելը՝ միջառարկայական կապ և նրա նպատակը(Պատմություն, Հայոց եկ. պատմություն):

- Համառոտ ներկայացնել դարաշրջանը:
- Սոցիալական և հոգևոր վերածնության գործոնների ձուլումը կյանքի վերածնության:
- 10-րդ դարի Գագիկ Արծրունի արքայի հաստահեղույս ու քարաշեն եկեղեցիների կառուցումը, Ոստան ավանի, Աղթամարի նավահանգստի ու եկեղեցու մասին:
- Գրականության զարգացումը:
- Ճարտարապետության զարգացումը(գոթական ոճի ձևեր):
- 10-րդ դարի հայոց քաղաքական անկախությունը:

4. Համագործակցական խմբերի նպատակը.

- Խմբային աշխատանք կատարելու հմտություններ:
- Բնագրի վրա աշխատելու կարողություններ:
- Հիմնական գաղափարների բացահայտում:

5. Բացատրել հաջողության հասնելու չափանիշները.

- կարողանալ դիմացինին լսել:
- կարողանալ ճիշտ բացատրել:

6. Դասի ընթացքը.

Ջերմացում

- Խթանող հարց՝
Ճի՞շտ է ասված, որ «Մին փոխ Նարեկացի լաւ է, քան զամենայն սաղմոս Դաւթի...»
- Կիրառել Մտագրոհ մեթոդը

7. Վերահսկում և միջամտում.

- հետևել համագործակցությամբ աշխատելու կանոններին:

8. Առաջադրանքի ներկայացում.

- խմբի խոսնակը ներկայացնում է պաստառը, իսկ անդամները կարդում են պատկերավորման միջոցները:

9. Գնահատում(նախօրոք ներկայացնել գնահատման ձևը).

- Խմբային աշխատանքների գնահատման (ռուբրիկ) սանդղակ.

10. Անդրադարձ.

- Նախատեսված n^o աշխատանքը չկատարվեց:

- Ի՞նչ կարելի է ավելացնել:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուսումնասիրելով ԻՆՏԵԳՐՎԱԾ ԴԱՍԵՐԻ առանձնահատկությունները և շեշտելով դրանց կարևորությունը՝ հանգեցինք հետևյալ եզրակացությունների.

1. Ինտեգրված դասերը դասավանդման համակարգված, կանոնակարգված ռազմավարություն է, որի դեպքում աշակերտները փոքր խմբերով համատեղ աշխատանք են ծավալում ընդհանուր որևէ նպատակի իրագործման կամ լուծման համար

2. Ինտեգրված ուսուցման մեթոդների հիմնական իմաստն այն է, որ աշակերտի կարողություններն օգտագործվում են ոչ թե պատրաստի գիտելիք տրամադրելու, այլ գիտելիք քաղելու նպատակով: Այն դասարաններում, որտեղ աշակերտներն այս մեթոդն են կիրառում, նրանք հասկանում են, թե ինչպես է ուսումը դառնում գիտելիքի որոնման գործընթաց: Աշակերտների մոտ ձևավորվում է քննադատական մտածելակերպ, որն իրենց հնարավորություն է տալիս ձեռք բերվող տեղեկությունները փոխկապակցել այն նպատակի հետ, որի իրականացման համար կարող են օգտագործվել այդ տեղեկությունները: Խնդիրների լուծման և ուսման գործընթացի հաջողությունը կախված է աշակերտների դպրոցական և արտադպրոցական արդյունավետ աշխատանքից:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- 1.1. armeco.am/publ/2-1-0-71
2. lib.armedu.am
3. Մկրտչյան Գայանե <<Միասնացված ուսուցման արդյունավետությունը տարրական դասարաններում>>
4. Краевский В. В. Основы педагогики, Учеб. Пособие для студ. Высш. Пед. Учб.Заведений.-2-е изд., испр.-М.: Изд.«Академия» 2005 г. 256ст.
5. Кумарин В. Педагогика природосообразности и реформашколы, М.: Изд. «Народное образование», 2004 г. 624ст.
6. Марфенин Н. Н. Чему и как учить для устойчивого развития? // Экология и жизнь. 2011. № 8(117). С. 9-16.